

Klinika Diabetologii
Dziecięcej

40-752 Katowice
ul. Medyków 16
www.sum.edu.pl

Kierownik Katedry
Pediatrii
Kliniki Diabetologii
Dziecięcej
Prof. dr hab.n.med.
Przemysław Jarosz-
Chobot

SEKRETARIAT
tel.: (+48 32) 207 16 57
fax: (+48 32) 207 17 21
klinikadiabetologii@sum.edu.pl

OCENA ROZPRAWY

DOKTORSKIEJ mgr Moniki

Zamarlik zatytułowanej:

Przygotowanie nauczycieli do opieki nad uczniami z cukrzycą typu 1.

Jak pokazuje uruchomione w ostatnim czasie narzędzie symulacyjne cukrzycy typu I, „T1D Index” przedstawia pełniejszy i duży obraz globalnego obciążenia cukrzycą typu 1. Wzrastająca zapadalność na tę ciężką, przewlekłą chorobę, stanowiąca zdecydowanie najczęstszy rodzaj cukrzycy u dzieci i młodzieży, pozwala przypuszczać, że będzie ono dalej istotnie się zwiększało. Cukrzyca, choroba społeczna jest istotnym problemem medycznym, społecznym, politycznym.

Życie z cukrzycą typu 1. wymaga solidnej uważnej samokontroli. Prowadzenie samokontroli jest kluczowe dla zapewnienia prawidłowego wyrównania glikemii i metabolicznego cukrzycy. W konsekwencji, jednoznacznie przekłada się ona do istotnego zmniejszenia ryzyka cukrzycowych powikłań naczyniowych i wydłużenie życia. Pozyskanie i stałe poszerzanie wiedzy diabetologicznej wraz z wdrażaniem nowych rozwiązań, otwartość na nowe technologie oraz postępowanie z zasadami zdrowego stylu życia są podstawowym standardem samokontroli, opieki diabetologicznej.

Słowa Doktorantki w wprowadzeniu do dysertacji , dotyczy dzieci i młodzieży chorych na cukrzycę typu I, z których wiele zachorowało tak wcześnie, że nie będą znać i pamiętać czasu bez cukrzycy. To oni przez całe życie będą mierzyć się z nieuleczalną chorobą, staną się ekspertami od swojej cukrzycy. Jednak dziś, obowiązkiem dorosłych: rodziców, opiekunów i nauczycieli, jest uczynić wszystko, by mimo choroby żyli normalnie, mieli zwykłe, szczęśliwe dzieciństwo. W przedszkolu i szkole potrzebują wsparcia świadomych i zaangażowanych nauczycieli” są rzeczywistym przesłaniem pracy z dziećmi i młodzieżą z cukrzycą.

Pokazują, że poza problemem medycznym jest obszerna, wysoce wrażliwa sfera, w której dzieci z cukrzycą żyją na co dzień. Bez odpowiedniej, stałej edukacji, zrozumienia

problemu zdrowotnego personelu placówek wychowawczoświatowych, osoba z cukrzycą, jej opiekunowie są bezradni. Najtrudniejszą, a jednocześnie kluczową rolą jest bezpieczne wsparcie, odpowiednio do wieku osoby z cukrzycą.

Mając na uwadze powyższe, rozprawa doktorska mgr Moniki Zamarlik poświęcona zagadnieniom oceny przygotowania nauczycieli do opieki nad uczniami z cukrzycą typu I . w Polsce stanowi ważny element poszerzenia wiedzy naukowej i klinicznej w tym obszarze wiedzy.

Dysertacja obejmuje wraz ze streszczeniami, objaśnieniami skrótów, wykresami, tabelami i ilustracjami 155 strony wydruku komputerowego formatu A4. Należy podkreślić świetne graficzne opracowanie pracy, na które składa się 6 rozdziałów, szerokie ujęcie ilustracyjne wyników: 39 tabel i 19 rycin.

Układ pracy jest prawidłowy.

Wprowadzenie do tematyki rozprawy jest przygotowane wzorowo wieloaspektowo. Szeroko i w pełni oddaje całokształt oraz złożoność zadania. W ten też sposób powstał dobry, poznawczy i kliniczny warsztat do kolejnych podejmowanych przed Doktorantką etapów pracy.

Głównymi celami pracy była ocena przygotowania nauczycieli samorządowych przedszkoli i szkół podstawowych miasta Krakowa do opieki nad uczniami z cukrzycą typu 1 oraz poznanie barier i czynników determinujących możliwość prawidłowego zapewnienia tej opieki.

Do realizacji celów sformułowano poniższe pytania badawcze.

1. Czy nauczyciele mieli możliwości zdobycia wiedzy i kwalifikacji adekwatnych do pracy z uczniami z TI DM podczas studiów i w ramach doskonalenia zawodowego?
2. Czy wiedza i umiejętności nauczycieli są wystarczające, żeby zapewnić bezpieczny pobyt w placówce uczniom z cukrzycą typu 1?
3. Czy istnieją zależności między wiekiem, płcią, stażem pracy nauczycieli, a wiedzą i umiejętnościami dotyczącymi cukrzycy?
4. Czy nauczyciele chcą zaangażować się w opiekę nad uczniami z TI DM?
5. Czy istnieją zależności między wiekiem, płcią, stażem pracy, wiedzą i umiejętnościami nauczycieli dotyczącymi cukrzycy, a chęcią zaangażowania się w opiekę nad uczniami z cukrzycą?
6. Jakie są bariery w organizacji prawidłowej opieki nad uczniami z TI DM?
7. Jakie czynniki wpływają na wiedzę, umiejętności i chęć zaangażowania się w pomoc uczniom z cukrzycą typu I?
8. Jakie są doświadczenia międzynarodowe w organizacji opieki nad uczniami TI DM i czy można je implementować na grunt polski?

Metodyka dysertacji z wykorzystaniem metody autorskiego kwestionariusza ankiety (załączona do pracy), dobór grup badanych jak i analiza statystyczna są szczegółowo i właściwie opisane, nie budzą wątpliwości recenzenta.

Zbudowana baza przez Doktorantkę zgromadziła obszerne dane, od I OI 8 (843 kobiet) nauczycieli placówek samorządowych, w tym 281 nauczycieli przedszkoli i 787 nauczycieli szkół podstawowych z miasta Krakowa (2021).

Wyniki dysertacji, chociaż obejmują wiele parametrów, przedstawione są obszernie, jasno i prawidłowo z kolorową grafiką przemawiającą do czytelnika.

Dla recenzenta, znającego doskonale realia życia dziecka z cukrzycą, wyniki przedstawione w pracy nie są zaskoczeniem. Dobrze oddają złożoność omawianej tematyki.

I tak nauczyciele w:

- 5% ocenili możliwość zdobycia przygotowania do pracy z uczniem przewlekle chorym podczas studiów bardzo wysoko lub wysoko
- 30% stwierdzili, że zostali przeszkoleni z zakresu postępowania z dzieckiem chorym na cukrzycę
- 28,9% zadeklarowali, że potrafiliby rozpoznać, że dziecko ma objawy hipoglikemii
- 22% podjęliby prawidłowe działanie w przypadku hipoglikemii u ucznia
 - 20% wskazało odpowiedź skrajnie nieprawidłową: podanie insuliny
 - 10% podałyby glukagon, w przypadku utraty przytomności dziecka z TI DM o ponad jedną trzecia wezwałaby pogotowie ratunkowe
 - ponad połowa zaznaczyła również odpowiedź „nie wiem”, natomiast ponad 10% respondentów podałyby insulinę.

Zapytanie o bariery w prawidłowej organizacji opieki nad dzieckiem z T1DM nauczyciele wskazali: brak pielęgniarek szkolnych, brak szkoleń, niejasne przepisy prawa.

Najwyższy poziom wiedzy zaobserwowano w grupie wiekowej 30-35 lat u nauczycieli ze stażem pracy 5 do 10 lat. Wyższe zainteresowanie udziałem w szkoleniu zaobserwowano również wśród nauczycieli w wieku powyżej 50 lat oraz z najdłuższym stażem pracy lub także z najkrótszym stażem pracy.

Potwierdzono prawidłową zależność zarówno między poziomem wiedzy i umiejętności, a deklaracją zaangażowania się w pomoc uczniom z TI DM jak też, że osoby z wyższym poziomem wiedzy i umiejętności oraz uczestniczące w szkoleniach chętniej wyrażały zgodę na pomoc w samokontroli cukrzycy uczniom.

W dalszej części pracy Doktorantka poprowadziła obszerną i dojrzałą dyskusję, opartą na uzyskanych przez siebie wynikach badań oraz kilkudziesięciu pozycjach piśmiennictwa krajowego i zagranicznego. Jest to bardzo dobrze opracowana część rozprawy. Doktorantka w dyskusji ukazuje bardzo dobrą znajomość omawianej tematyki. Ponadto, umiejętnie interpretując wyniki, Autorka przedstawia ich interesujące uzasadnienia, a zarazem poszukuje dobrych rozwiązań organizacyjnych. Było to niełatwe wyzwanie, gdyż modele organizacyjne różnią się znacząco w wielu krajach.

Na podstawie analizy zebranego materiału Doktorantka prawidłowo sformułowała poniższe wnioski:

1. Poziom wiedzy i umiejętności nauczycieli krakowskich przedszkoli i szkół na temat cukrzycy typu 1 jest niski i nie wystarcza do zapewnienia prawidłowej opieki nad uczniami z T1 DM.
2. Niezbędne jest zwiększenie wiedzy nauczycieli poprzez zapewnienie im możliwości udziału w szkoleniach,
3. Konieczne jest wdrożenie zaleceń dotyczących opieki nad dziećmi z cukrzycą w placówkach oświatowych opracowanych przez Polskie Towarzystwo Diabetologiczne i nadanie im oficjalnego charakteru.
4. Rekomenduje się wykorzystanie dobrych praktyk z innych krajów, m.in. zapewnienie dzieciom z cukrzycą asystenta specjalnych potrzeb podczas pobytu w placówce oświatowej.

Piśmiennictwo jest dobrane właściwie, aktualne, liczy 118 pozycji i jest odpowiednio zacytowane w pracy.

Znaczenie i zalety pracy.

Niniejsza rozprawa doktorska zawiera wysokie wartości poznawcze i praktyczne. Chociaż metodologia pracy stanowiła wiele wyzwań w praktyce klinicznej Doktorantka umiejętnie i skrupulatnie zebrała obszerny materiał naukowy. Tym samym dysertację tą można zaszeregować do opracowań nowatorskich szczególnie, że przygotowaną przez wieloletnią znawczyni tej tematyki. Doktorantka w pełni zrealizowała swój cel badawczy. Materiał zgromadzony przez Doktorantkę jest bezdyskusyjnie reprezentatywny dla całego kraju.

Również, wierzę w powodzenie przesłania Doktorantki, zgodnie z cytatem z jej dysertacji, że „ W wielu krajach, podobne do przedstawionego w dysertacji, badania stały się jedną z podstaw formułowania wniosków i pozwoliły na opracowanie programów edukacyjnych dla nauczycieli, a także zainicjowały zmiany w prawie lub chociaż w organizacji opieki nad dziećmi z T1DM. Być może i ta praca przyczyni się do lepszego zrozumienia problemu i pomoże w jego uregulowaniu. ”

Uwagi.

Nie mam uwag, poza rekomendacją zmiany niektórych określeń.

W mojej opinii, korzystniejszy wydźwięk uzyskujemy poprzez sformułowanie: osoby z cukrzycą zamiast osoby chore na cukrzycę, czy nieprawidłowa odpowiedź zamiast odpowiedź zła.

Jestem przekonana, że w najbliższym czasie, Autorka opublikuje wyniki swojej pracy w recenzowanym czasopiśmie.

Podsumowanie

Stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca doktorska „Przygotowanie nauczycieli do opieki nad uczniami z cukrzycą typu 1”, magister Moniki Zamarlik odpowiada warunkom określonym w art. 187 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)

Wnoszę do Rady Dyscypliny Nauki o Zdrowiu UJ o dopuszczenie magister Moniki Zamarlik do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Podkreślając trudny i wartościowy warsztat metodologiczny, dojrzałość wszystkich opracowań naukowych cyklu, potwierdzonych wysoką punktacją publikacji, wnioskuję o wyróżnienie przedstawionej mi do recenzji rozprawy doktorskiej.

Przemysława Jarosz-Chobot

